

**ГОЛОВНЕ**

# ХРОНІКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

№112, 22 – 28 вересня 2022

## ДЕОКУПАЦІЯ ТРИВАЄ, НАЙГОСТРІША СИТУАЦІЯ – У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Деокупація території України триває. Збройні сили України [звільнили](#) селище Куп'янськ-Вузловий Харківської області. Цей великий залізничний вузол мав принципове значення для російських збройних сил, оскільки був частиною одного зі шляхів, яким вони переправляли техніку на територію Донецької та Луганської областей. За словами президента України Володимира Зеленського, найгостріша ситуація наразі в Донецькій області. Інститут вивчення війни (ISW) [зазначає](#), що спроби російських збройних сил вести наступальні операції в районі Бахмута та на захід від Донецька є невдалими.

Російські збройні сили й надалі обстрілюють регіони України. 26 вересня під ракетний удар потрапив аеропорт міста [Кривий Ріг](#) (Дніпропетровська область), в результаті атаки руйнувань зазнала місцева інфраструктура, що унеможливило його використання. Одесу [неодноразово](#) атакували дронами-камікадзе Shahed-136, які Росія почала купувати в Ірану. [Пошкоджено](#) низку адміністративних та житлових будівель.

## МОБІЛІЗАЦІЯ В РОСІЇ: ЗАПЛАНОВАНО ПРИЗВАТИ ДО 1,2 МІЛЬЙОНА ОСІБ, ЛЮДИ ТІКАЮТЬ ІЗ КРАЇНИ

Мобілізація в Росії розпочалася 21 вересня. Російська влада заявила, що планує призвати 300 тисяч осіб, які перебувають у запасі, проте джерела в уряді повідомляли ЗМІ, що реальна кількість становить [до 1,2](#) мільйона осіб. Розвідка Великої Британії [вважає](#), що російське командування посилатиме більшу частину мобілізованих на передову з мінімальною військовою підготовкою, що, ймовірно, призведе до значних втрат. Президент України Володимир Зеленський [звернувся](#) до росіян та закликав

унікати мобілізації. Він підтвердив, що до всіх російських військовополонених ставляться відповідно до конвенцій, крім того, за бажання вони зможуть залишитися в Україні.

Після оголошення мобілізації люди почали намагатися виїхати із країни. Багатокілометрові корки на виїзд із Росії виникли на КПП Верхній Ларс (кордон із Грузією), також черги на кордонах із Казахстаном та Фінляндією. Репортаж із кордону публікує "[Медуза](#)", а фотографії — "[Новая газета](#)". Низка країн, у тому числі [Литва](#), [Латвія](#), [Естонія й Чехія](#), повідомили, що не пускатимуть або не надаватимуть гуманітарний статус росіянам, які залишають країну через мобілізацію, а [Німеччина](#) заявила про готовність приймати їх.

Міноборони РФ заявило, що мобілізація не передбачає запровадження обмежень на пересування, проте деяким росіянам уже почали відмовляти у виїзді з країни. Правозахисники [азначають](#), що ці відмови є незаконними.

В українській розвідці [підкреслюють](#), що Росія вдається до політики проведення непропорційної мобілізації населення в різних регіонах із метою знищення інтелігенції та певних етнічних груп.

Державні та провладні ЗМІ отримали методичку з висвітлення цієї події. Мобілізацію пропонується пояснювати, використовуючи тезу, що "народ Росії має згуртуватися перед загрозою НАТО". Додатковий акцент заплановано зробити на тому, що мобілізація нібито торкнеться лише "1% від облікового складу військовозобов'язаних", проте це [не відповідає](#) дійсності.

Акції проти мобілізації та війни пройшли в 52 містах Росії. За даними проєкту ОВД-Інфо, 2402 особи затримано. [Дагестан](#) став одним із регіонів Росії, де мобілізація зустріла масовий [опір](#). Учасників протестів жорстоко [затримують](#), до них застосовують фізичне насильство та [тортури](#). Було [підпалено](#) близько двох десятків військкоматів та будівель адміністрацій. В [Іркутській](#) області місцевий мешканець, протестуючи проти мобілізації, відкрив стрілянину у військкоматі, а в [Рязані](#) спробував влаштувати самоспалення. [Інфографіку](#) протестів опублікувала "Новая газета", а "Донбас Реаліі" зібрав думки [експертів](#) щодо їхнього подальшого розвитку.

[Bloomberg](#) зазначає, що мобілізація в Росії призведе до ще більшого спаду економіки та росту інфляції, а негативні наслідки відчуватимуться протягом щонайменше кількох років.

## РОСІЯ ГОТУЄТЬСЯ АНЕКСУВАТИ ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА ПІДСУМКАМИ "РЕФЕРЕНДУМІВ"

На окупованих територіях України оголошено попередні результати "референдумів": за входження до складу Росії проголосували нібито майже 100% людей, які брали в них участь. Водночас Росія не контролює повністю жоден із захоплених регіонів, невідома ані кількість мешканців, ані скільки з них взяли участь у голосуванні. Численні свідчення підтверджують, що окупаційні адміністрації [змушували](#) мешканців брати [участь](#) у "референдумах". Про їхній хід [розповідає](#) "Громадське".

Аналітики Київського міжнародного інституту соціології [азначають](#), що за умови прозорості опитувань чи референдумів абсолютна більшість мешканців усіх областей

на півдні та сході країни підтримувала б незалежність України, а не об'єднання з Росією.

Уже 28 вересня представники "[ЛНР](#)" та окупаційних адміністрацій Херсонської та [Запорізької](#) областей звернулися до президента Росії Володимира Путіна з проханням про прийняття до складу Росії. Джерела в Держдумі заявляють, що Росія може формально анексувати окуповані території України [30 вересня](#) або [4 жовтня](#). Розвідка Міністерства оборони Великої Британії [зазначає](#), що російські лідери сподіваються за допомогою анексії виправдати ведення війни та консолідувати патріотичну підтримку, проте це не вдасться зробити через рост суспільного незадоволення мобілізацією.

На думку [юристів](#), підсумки "референдумів" створюють для Москви привід трактувати атаки на ці території як атаки на Росію, що може спричинити новий виток ескалації.

Заступник голови Ради безпеки РФ Дмитро Медведєв [заявив](#), що коли ці території "будуть прийняті до Росії", їх захищатимуть Збройні сили РФ, у тому числі армія зможе використовувати "будь-яку російську зброю, включно зі стратегічною ядерною". Голова МЗС України Дмитро Кулеба [наголосив](#), що Україна не піддасться на погрози щодо можливого застосування ядерної зброї. Розвідувальні служби США та [союзників](#) посилили [спостереження](#), щоби відстежити підготовку Росії до можливого ядерного удару по території України. Крім того, країни Заходу [опрацьовують](#) плани реагування на випадок початку реалізації Росією загроз, і неопублічно [попереджають](#) Кремль про можливі наслідки.

## ВІДБУВСЯ НАЙБІЛЬШИЙ ОБМІН ПОЛОНЕНИМИ, В УКРАЇНУ ПОВЕРНУЛОСЯ 215 ЛЮДЕЙ

Україні вдалося звільнити з російського полону [215](#) людей — цей обмін став найбільшим із початку повномасштабного вторгнення. Поміж інших, було звільнено 188 людей, які боронили завод "Азовсталь" у Маріуполі. П'ятеро звільнених із полону [командирів](#) з "Азовсталі" перебуватимуть у Туреччині під гарантіями захисту та безпеки президента Реджепа Ердогана до кінця війни.

Також вдалося досягти повернення 10 [іноземців](#), — з них 2 є громадянами США, 5 — Великої Британії та по одному — Швеції, Хорватії та Марокко. Деякі з них були засуджені до страти в так званих "Л/ДНР".

Про деталі обміну [розповідає](#) "Суспільне".

Росія досі утримує в полоні 2,5 тисячі українців, це як військовослужбовці, так і мирні мешканці. Протягом кількох останніх обмінів не вдавалося досягти включення до них цивільних осіб, про це [повідомила](#) міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Ірина Верещук.

Усього з 24 лютого Україні вдалося повернути [800](#) полонених, тривають перемовини щодо можливості проведення обміну ["всіх на всіх"](#). Координаційний штаб із питань поводження з військовополоненими [заявляє](#), що вже вдалося досягти домовленості щодо проведення обміну всіма пораненими.

## ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ ПОЧАЛА ОБГОВОРЕННЯ ВОСЬМОГО ПАКЕТУ САНКЦІЙ

Європейська комісія [запропонувала](#) восьмий пакет санкцій проти Росії, він передбачає нові обмеження на торгівлю та правову базу для обмеження цін на нафту. А Польща, Ірландія, Литва, Естонія та Латвія запропонували запровадити [заборону](#) на імпорт алмазів із Росії, яка є найбільшим у світі виробником алмазної сировини.

## США ПОПЕРЕДНЬО ПОГОДИЛИСЯ ВИДІЛИТИ УКРАЇНІ 12 МІЛЬЯРДІВ ДОЛАРІВ ДОПОМОГИ

Конгрес США попередньо [погодив](#) виділити майже 12 мільярдів доларів на військову допомогу, розвідку та пряму бюджетну підтримку України. Зокрема, [планується](#) новий пакет військової допомоги розміром 1,1 мільярда доларів. Законопроект про виділення цих коштів розглядатиметься в Конгресі 30 вересня. Також державний секретар США Ентоні Блінкен [оголосив](#) про додаткову допомогу в 457,5 мільйона доларів для підтримки громадської безпеки та правоохоронної діяльності в Україні.

[Литва](#) передасть Україні зимову форму для 25 тисяч військовослужбовців.

## СПРОСТУВАННЯ ФЕЙКІВ

### ПОПРИ ТВЕРДЖЕННЯ РОСІЇ, ПРОВЕДЕННЯ "РЕФЕРЕНДУМІВ" НЕ Є РЕАЛІЗАЦІЄЮ "ПРАВА НА САМОВИЗНАЧЕННЯ"

Російські пропагандистські ЗМІ ([1](#), [2](#)) розповсюджують повідомлення, що частково захоплені окупантами Донецька, Луганська, Запорізька та Херсонська області України нібито самі хочуть приєднатися до Росії, і, відповідно, мають право на самовизначення згідно зі Статутом ООН. Це твердження є фейком, який розповсюджують, щоби виправдати та легітимізувати проведення Росією псевдореферендумів на окупованих територіях. Зокрема, ЗМІ посилаються на [інтерв'ю](#) міністра закордонних справ Росії Сергія Лаврова журналу Newsweek.

Проте [текст](#) Статуту ООН не містить згадок про поняття "референдум". У статті 1 Статуту йдеться: "Організація Об'єднаних Націй має на меті: <...> розвивати дружні відносини між націями на основі поваги до принципу рівноправності та самовизначення народів, а також вживати інших відповідних заходів для зміцнення загального миру". У статті 2 Статуту ООН наголошується, що члени ООН не можуть зазіхати на територіальну недоторканність чи політичну незалежність держави.

Декларація ООН містить згадку про право народів на самовизначення. Проте там наголошується, що жодна з держав не має права робити дії, спрямовані "на часткове або повне порушення національної єдності та територіальної цілісності іншої держави чи країни". Ані повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну, ані окупація частини її території, ані насильницька організація "референдумів", ані запланована анексія не мають жодних спільних рис із дружніми відносинами між націями та

зміцненням миру; вони є прямими порушеннями другої статті Статуту та Декларації ООН.

Крім того, згідно із законодавством України, питання [зміни](#) території країни можуть вирішуватись лише на всеукраїнському референдумі, проте його проведення в умовах воєнного часу [заборонено](#).

Ця теза активно просувається й іншими російськими політиками. Так, речниця Ради Федерації Валентина Матвієнко [стверджувала](#), що референдуми на тимчасово окупованих територіях України проходять "у повній відповідності до міжнародних норм та статуту ООН". Вона також порівнювала їхнє проведення з реалізацією "фактично права на життя", що вкотре підкреслює некомпетентність та зневагу офіційних представників Росії до питань прав людини.

Ані [Україна](#), ані [міжнародна спільнота не визнають](#) підсумків "референдумів".